GORDUNA
vereniging restauratie | conservatie architecten

Open brief aan het kabinet van Caroline Gennez, Vlaams minister van Cultuur

kabinet.gennez@vlaanderen.be - Markiesstraat 1, 1000 Brussel

Aan het kabinet van Matthias Diependaele, Vlaams minister-president

kabinet.diependaele@vlaanderen.be - Martelaarsplein 7, 1000 Brussel

13 november 2026

Waarom deze reactie ?

Samen met de Vlaamse erfgoedsector nam Gorduna vzw – de vereniging van de restauratie | conservatie architecten en sectorcomponent van de onroerende erfgoedsector – op 1 oktober l.l. met ontzetting kennis van de vrij draconische besparingsplannen binnen het cultureel erfgoeddecreet. Hiermee wordt met één pennentrek meer dan twee decennia zorgvuldig opgebouwd erfgoedbeleid gekortwiekt. Wij voelen ten zeerste mee met alle noodkreten uit de erfgoedsector en ondersteunen de lopende oproepen en de acties om deze beslissing terug te draaien.

De besparingen in de cultureel-erfgoedsector hebben ook implicaties voor de kwaliteit van de onroerend erfgoedzorg en meer bepaald op de mogelijkheden van historisch onderzoek. Aanvullend op de open brieven van de erfgoedsector culturele archieven, musea en bibliotheken, willen wij dat met dit schrijven graag even in de verf zetten.

Het snijvlak tussen erfgoedbeleid en onroerend erfgoedbeleid – hoge ambities van de huidige regering

De nieuwe Vlaamse regering had bij aantreden in 2024 grote ambities om werk te maken van de integratie van onroerend erfgoed met roerend en immaterieel erfgoed[1] :

We kiezen resoluut voor een geïntegreerd erfgoedbeleid. De opdeling tussen onroerend, roerend en immaterieel erfgoed is een artificiële grens omwille van gemeenschaps- en gewestbevoegdheid. Daarom onderzoeken we in de eerste twee jaren van de regeerperiode samen met het Agentschap Onroerend Erfgoed, het Departement Cultuur, Jeugd en Media en de betrokken actoren, hoe we een doortastend erfgoedbeleid vorm kunnen geven.

We mogen zeker hopen dat deze Vlaamse regering de eerste concrete stappen neemt naar een geïntegreerde erfgoedbenadering, waar internationale erfgoedorganisaties als UNESCO ook steeds meer op hameren.
Op de vooravond daarvan worden de dragende erfgoedinstellingen midscheeps geraakt.

[1] *Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen – Vlaams regeerakkoord 2024-2029*, p. 179 e.v. 'Cultuur en erfgoed'

Actieve spelers erfgoedambachten

Op het snijvlak van onroerend, roerend en immaterieel erfgoed was de ambitie van het regeerakkoord ook groot om het vakmanschap en de ambachten te versterken :

We zetten verder in op de versterking van de cultureel-erfgoedsector. Tegelijk bouwen we het immaterieel-erfgoedbeleid uit. De tradities, praktijken en noden van erfgoedgemeenschappen staan erin centraal. Vakmanschap en ambachten houden we levend, zodat de kennis en technieken niet verloren gaan.

…

We zetten een proefproject op samen met Syntra, Herita en het beleidsdomein Onderwijs en Vorming om de erfgoedambachten in Vlaanderen te behouden en de waardevolle kennis door te geven.

Iedereen in de onroerend erfgoedsector zit met de handen in het haar m.b.t. het wegvallen van de ene na de andere opleiding in erfgoedambachten. Particuliere initiatieven – al dan niet van lokale schoolbesturen - hangen aan een zijden draadje door uitstroom van gepensioneerde docenten en/of het vinden van voldoende kandidaten om een nieuw jaar te kunnen starten. Commerciële restauratiebedrijven schermen inmiddels zo goed mogelijk hun know how af in de strijd om vaklui. Terwijl de beleidskernen een proefproject opzetten waarvan de best verhoopte uitkomst een conclusie zal zijn, wie er op (langere) termijn de maatschappelijke rol van die erfgoedopleidingen moet overnemen, moeten we vaststellen dat een landelijk actieve dienstverlener en een bovenlokaal museum – beide actief met het uitdragen van erfgoedambachten, hun werkingsmiddelen sterk ingeperkt zien. Bokrijk vzw wordt fors getroffen in zijn werking rond vakmanschap, en het Museum voor Oudere Technieken (MOT) ziet ook een belangrijk deel van de Vlaamse structurele ondersteuning verdwijnen.

Dienstverlenende organisaties erfgoed

Ook andere dienstverlenende organisaties met bijzondere expertise verliezen belangrijke middelen binnen het Vlaamse Cultureelerfgoeddecreet. Deze organisaties zien (/kunnen) roerend erfgoed niet los (zien) van onroerend erfgoed en leveren dus ook een belangrijke expertise voor de onroerend erfgoedsector.

De leden van Gorduna vzw en hun bureaus steunen (naast Bokrijk zoals hoger genoemd) vaak op de bijzondere expertise van :

- ETWIE, voor expertise in Industrieel Erfgoed
- Histories voor ondersteuning van erfgoedvrijwilligers
- PARCUM voor expertise in beheer van religieus erfgoed
- Vlaams Architectuur Instituut (VAi) voor expertise in architectuurerfgoed

Erfgoedbibliotheken en bovenlokale archieven

Drie landelijke erfgoedbibliotheken (de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Openbare Bibliotheek Brugge en de Universiteitsbibliotheek Gent) verliezen hun werkingssubsidies

volledig. Deze middelen werden ter beschikking gesteld voor projecten in conservering, in digitalisering en in ontsluiting van historische collecties van bijzondere waarde, zowel drukken als manuscripten.

Bovenlokale culturele archieven hebben zich vaak in een thema gespecialiseerd en doen gerichte verwervingen van archief van private herkomst. In deze archieven vinden we fondsen en bescheiden die inhoudelijk een belangrijke aanvulling zijn op nationale en lokale archieven van openbare orde.

Zij zien tot 50 % van de subsidies wegvallen. Hoewel de subsidies ook hier primair bedoeld zijn voor ontsluiting en kennisdeling, voor behoud, beheer en digitalisering, zal ons inziens ook de verwerving sterk bij de besparingen inschieten. Engagementen in mensen en projecten kunnen in ieder geval niet van de ene dag op de andere worden opgezegd.

Deze collecties dragen bij aan het historisch onderzoek, waaronder ook het historisch onderzoek van onroerend erfgoed. Liberas, Amsab-ISG en KADOC zijn archieven die belangrijke fondsen m.b.t. onroerend erfgoed verworven en ontsloten hebben. Vooral KADOC heeft een belangrijke collectie private archieven van monumentale en decoratieve kunsten.

Het VAi verwerft en beheert een van de belangrijkste bronnen voor onroerenderfgoedonderzoek: de architectuurplannen en –fondsen van architecten die ons Vlaams beschermd erfgoed gebouwd of eerder gerestaureerd hebben.

In een eerste reactie van het VAi op de besparingen heet het dat primair de verwerving van nieuw archief zal stopzetten. Het is belangrijk dat Vlaanderen blijft investeren in het verwerven en ontsluiten van private architectuurarchieven. Er zijn weinig instellingen waar men omwille van de specificiteit hiermee terecht kan. Een belangrijk historisch architectuurarchief – het voormalig Sint-Lucasarchief Gent-Brussel werd eerder al afgestoten naar het CIVA (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) wegens gebrek aan structurele Vlaamse middelen.

In het algemeen verdienen instellingen die belangrijk erfgoed (historische publicaties en manuscripten, historisch archief) bijkomende overheidsondersteuning in deze tijden waarin grote multinationals een extra bedreiging vormen voor dat erfgoed. Zij leggen grote bedragen neer voor de verwerving van erfgoeddocumenten, met louter het doel om de inhoud in te zetten voor machine learning en AI en zijn niet absoluut niet geïnteresseerd in het verder beheer van deze materiele bronnen.

Besluit

Gorduna vzw doet een dringende oproep aan minister Gennez en de voltallige Vlaamse Regering om de voorgenomen besparingen binnen het Cultureelerfgoeddecreet grondig te heroverwegen.

Een "geïntegreerd erfgoedbeleid" – zoals zo ambitieus omschreven in uw eigen regeerakkoord – kan onmogelijk slagen als men de fundamentele bouwstenen ervan wegslaat. Het onroerend erfgoed dat onze steden en landschappen siert, kan niet naar behoren worden onderzocht, gerestaureerd of begrepen zonder de private architectuurarchieven, de specialistische erfgoedbibliotheken en de onmisbare expertise van thematische dienstverleners. Bovendien dreigt het cruciale vakmanschap en de kennis van

erfgoedambachten onherstelbaar verloren te gaan als we de weinige praktijkgerichte expertisecentra die Vlaanderen nog rijk is, financieel droogleggen.

U kunt de vruchtbare bodem van ons erfgoedecosysteem niet verschralen en tegelijkertijd een kwalitatieve, geïntegreerde toekomst voor datzelfde erfgoed verwachten. Wij vragen u dan ook om in dialoog te treden met de sector en te kiezen voor een beleid dat bouwt, in plaats van een beleid dat afbreekt. Kwalitatieve erfgoedzorg begint bij het koesteren van de kennis die eraan voorafgaat.

Gorduna vzw

Ondertekenaars :

Ondertekenen mee, de volgende leden van Gorduna vzw, medewerkers van hun architectenbureaus en hun onderzoekers bouwhistorie in onderaanneming：

Philip Baelus | architect bestuurder bij ARAT architecten - lid van Gorduna vzw
Karel Beeck | architect bestuurder bij Beeck & Hermans architecten - lid van Gorduna vzw
Sofie Beyen | architect bestuurder bij Studio Roma - voorzitter van Gorduna vzw
Ineke Beysens | architect bij Erfgoed en Visie
Katrien Billen | architect bij Architectenbureau Michel Janssen - bestuurder bij Katrien Billen architect
Klaudie Boosten | architect bij Architectuur Depot
Rozemarijn Bormans | architect bestuurder bij BO architect - lid van Gorduna vzw
Frank Braakhuis | architect bij Studio Roma
Griet Bronselaer | architect bestuurder bij ALTSTADT Office for Architecture - lid van Gorduna vzw
Julie Callaerts | administratief medewerker bij ARAT architecten
Thomas Callaerts | architect bij ARAT architecten
Bart Callaerts | architect bestuurder bij ARAT architecten
Wouter Callebaut | architect bestuurder bij Callebaut architecten - lid van Gorduna vzw
Heleen Carette | projectarchitect bij Steenmeijer architecten
Anneleen Cassiman | bouwhistoricus bij CASBO GCV
Shannen Crijns | architect vennoot bij Architectuur Depot
Isabel De Beus | HR & operational manager bij Callebaut architecten
Kobus de Bruijne | projectarchitect bij Steenmeijer architecten
Yara De Coninck | PR & Communicatieverantwoordelijke bij Callebaut architecten
Yani De Groof | architect bij Erfgoed en Visie
Anton De Meyer | architect bij ORIGIN Architecture & Engineering
Alexander De Mont | architect bij Studio Roma
Marjolein Deceuninck | bestuurder bij Fenikx
Emiel Defever | stagiair architect bij Architectenbureau Felix & Partners
Koen Dekeyser | architect bestuurder bij Archipl Collectief - lid van Gorduna vzw

Benoît Delaey | architect bestuurder bij b.Delaey Conservatiearchitecten - lid van Gorduna vzw
Mirthe Demeer | architect bij ARAT architecten
Tine Depae | architect bij Architectenbureau Michel Janssen - bestuurder bij Tine Depae architect
Benedikte Dewaele | projectleider en vennoot bij Erfgoed en Visie
Robbe D'Haese | stagiair architect bij Architectenbureau Felix & Partners
Maarten Dobbelaere | architect bestuurder bij Spectra - lid van Gorduna vzw
Oana Dulvara | architect bij Patine architecten
Robin Engels | architect bestuurder bij ORIGIN Architecture & Engineering - lid van Gorduna vzw
Tine Faassen | bouwhistoricus en erfgoedonderzoeker bij Bakermat Bouwhistorie
Thomas Feyen | architect bestuurder bij Karuur architecten - lid van Gorduna vzw
Lotte Fransen | architect bij Studio Roma
Marie Frioni | architect vennoot bij Architectuur Depot
Koen Froyen | projectarchitect bij Steenmeijer architecten
Anne Gorlé | architect bestuurder bij Patine architecten - vicevoorzitter van Gorduna vzw
Elke Guns | operationeel manager bij Steenmeijer architecten
Carmen Helsen | vml. bouwhistoricus bij ARAT architecten - erfgoedonderzoeker bij IOED WinAr
Maarten Henckens | architect bij noAarchitecten
Joachim Hernalsteen | projectarchitect bij Steenmeijer architecten
Valerie Herremans | bouwhistorica bij Valerie Herremans Bouw- en Kunsthistorisch Onderzoek
Valentine Hooft | architect bij aNNo architecten - bestuurder bij Valentine Hooft ir. architect
Silke Hubrechtsen | bouwhistoricus bij Erfgoed en Visie
Romée Iosifidis | architect bij aNNo architecten
Marieke Jaenen | bouwhistorica bij Marjaen
Michel Janssen | architect bestuurder bij Architectenbureau Michel Janssen - lid van Gorduna vzw
Sidney Janssens | interieurarchitect bij Interieurdepot
Tom Jaspers | architect bij Architectuur Depot
Emre Karaagac | architect bij Architectuur Depot
Steven Kessels | architect bestuurder bij Architectuur Depot
Jochen Ketels | architect en hoofd afdeling restauratie bij Arter architects - restauratiearchitect en kunsthistoricus bij Jochen ketels ir architect - lid van Gorduna vzw
Liesbeth Lacroix | architect bij Patine architecten
Sylvie Lamsens | architect projectleider bij B-juxta architecten
Pauline Leen | office manager bij Steenmeijer architecten
Lien Legein | architect-assistent bij Architectuur Depot
Elisabeth Lehouck | architect bestuurder bij aNNo architecten
Kurt Loomans | architect bestuurder bij Erfgoed en Visie - lid van Gorduna vzw
Ella Maes | architect bij PERSPECTIV archi
Tina Markanovic | stagiair architect bij Steenmeijer architecten
Claudia Massart | project architect bij aNNo architecten
Koen Mersy | architect bij Erfgoed en Visie
Rudi Mertens | architect bestuurder bij MAAT_WERK architecten - lid van Gorduna vzw
Dimitri Minten | architect vennoot bij RE-ST - lid van Gorduna vzw
Brent Muys | projectarchitect bij B-juxta architecten
Jolien Naeyaert | architect bij noAarchitecten

Veerle Nys | bestuurder bij Veerle Nys architect - lid van Gorduna vzw
Sabine Okkerse | architect bestuurder bij Architectenbureau Sabine Okkerse - lid van Gorduna vzw
Anne Patris | administratief medewerker bij Architectenbureau Felix & Partners
Barbara Pecheur | architect vennoot bij ORIGIN Architecture & Engineering - secretaris van Gorduna vzw
Charlotte Peters | architect bij Studio Roma
Roxanne Put | architect bij Architectuur Depot
Jesse Ramaekers | architect vennoot bij Architectuur Depot
Stefanie Reyskens | architect bestuurder bij Steenmeijer architecten - lid van Gorduna vzw
Maud Rochez | architect bij PERSPECTIV archi
Marthe Sambaer | architect bij aNNo architecten
Febe Seghers | architect bij Steenmeijer architecten
Thomas C.J Serck | architect bestuurder bij Architectenbureau Serck - lid van Gorduna vzw
Amber Severens | architect bij Studio Roma
Stijn Thomas | architect bestuurder bij Thomas x van Meer - lid van Gorduna vzw
Viktoria Toth | Bim modelleur bij B-architecten, divisie restauratie
Julie Tyberghien | architect bij Erfgoed en Visie
Sarah Vaelen | architect bestuurder bij Studio Roma - lid van Gorduna vzw
Bernard Van Acker | architect bestuurder bij B-juxta architecten
Sarah Van Borm | historica en erfgoeddeskundige bij B-juxta architecten
Lieselotte Van de Capelle | bouwhistorica en erfgoeddeskundige bij Bouwhistories
Barbara Van der Wee | architect bestuurder bij Barbara Van der Wee architects - lid van Gorduna vzw
Edward van Hevele | architect medewerker bij aNNo architecten
Dieter Van Loon | architect bestuurder bij Architectuur Depot
Sara Van Rompaey | architect bestuurder bij E2ARC - lid van Gorduna vzw
Nele Vancaeyseele | vennoot bij aNNo architecten - lid van Gorduna vzw
Klaas Vanden Berghe | architect bij Dries Vanhove architectenbureau
Ben Vandenput | PR verantwoordelijke bij noAarchitecten
Mathias Vandepitte | architect bij B-juxta architecten
Marc Vanderauwera | architect bestuurder bij Studio Roma
Kate Vanhoutte | stagiair architect bij Studio Roma
Dries Vanhove | architect bestuurder bij Dries Vanhove architectenbureau - lid van Gorduna vzw
Isolde Verhulst | architect bestuurder bij PERSPECTIV archi - lid van Gorduna vzw
Pieter Vermeir | architect vennoot bij Studio Roma
Simon Vermote | projectarchitect restauratie bij Callebaut architecten
Elise Verstraete | architect bij aNNo architecten
Ellen Vertommen | architect bestuurder bij Pluspunt architectuur - lid van Gorduna vzw
Philippe Viérin | architect bestuurder bij noAarchitecten en Viérin architecten - lid van Gorduna vzw
Laura Wagemans | architect vennoot bij Architectuur Depot - lid van Gorduna vzw
Marij Wellens | projectarchitect bij aNNo architecten
Charlotte Willems | architect junior bij Callebaut architecten
Sara Willems | stagiair architect en erfgoeddeskundige bij B-juxta architecten
Anton Witdouck | architect en divisie-coördinator bij B-juxta architecten - penningmeester van Gorduna vzw